

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 13.11.2013
COM(2013) 800 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014

{SWD(2013) 800 final}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης καταγράφεται η οικονομική και κοινωνική κατάσταση στην Ευρώπη και τίθενται οι ευρείες προτεραιότητες πολιτικής για την ΕΕ στο σύνολό της για το επόμενο έτος¹. Με την ευκαιρία αυτή, αρχίζει νέο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, με το οποίο εξασφαλίζεται ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους και τις προσπάθειές τους για να προωθηθεί η ανάπτυξη και η απασχόληση. Οι κατευθύνσεις του τρέχοντος έτους εντάσσονται σε ένα πλαίσιο πολλών σημαντικών οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων.

Πρώτον, οι οικονομικές προβλέψεις που μόλις δημοσίευσε η Επιτροπή² επιβεβαιώνουν κάποια σημάδια αργής ανάκαμψης στην ΕΕ. Μετά από πέντε χρόνια πολύ περιορισμένης ή αρνητικής ανάπτυξης, η ΕΕ γνώρισε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το δεύτερο τρίμηνο του 2013. Η ανάκαμψη αναμένεται ότι θα συνεχισθεί και θα ισχυροποιηθεί το 2014. Ο πληθωρισμός αναμένεται να παραμείνει σε χαμηλά επίπεδα. Ταυτόχρονα, όπως επισημαίνεται στην έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης³ που δημοσιεύεται μαζί με την παρούσα Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης, είναι ορατά τα πρώτα σημάδια επανεξισορρόπησης της οικονομίας της ΕΕ και διορθώνονται ορισμένες σημαντικές μακροοικονομικές ανισορροπίες.

Η κρίση έχει φθάσει σε σημείο καμψής αλλά η αρχόμενη ανάκαμψη είναι ακόμη μικρή και εύθραυστη και το παγκόσμιο οικονομικό τοπίο εμφανίζει σημεία αβεβαιότητας, όπως η μειωμένη ζήτηση στις αναδυόμενες οικονομίες. Οι κίνδυνοι που συνδέονται με την έλλειψη εμπιστοσύνης στην ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα και με το υψηλό δημόσιο χρέος εξακολουθούν να υπάρχουν. Οι συνέπειες της κρίσης, οι ανάγκες μόχλευσης στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, η κατάρτιση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων και των πιστωτικών αγορών, η αναδιάρθρωση και η προσαρμογή του τομέα και τα υψηλά επίπεδα ανεργίας θα συνεχίσουν να αποτελούν επιβαρυντικό παράγοντα για την ανάπτυξη κατά την προσεχή περίοδο. Οι συνέπειες της κρίσης θα μετριάζονται βαθμιαία όσο θα διορθώνονται οι συσσωρευμένες μακροοικονομικές ανισορροπίες. Οι βελτιώσεις στην αγορά εργασίας θα χρειασθούν χρόνο μέχρι να δώσουν απτά αποτελέσματα, η δε ανεργία αναμένεται να παραμείνει απαράδεκτα υψηλή σε πολλά μέρη της Ευρώπης το επόμενο χρονικό διάστημα και η ευρύτερη κοινωνική κατάσταση εξακολουθεί να είναι δυσμενής⁴. Η διάρκεια και η σοβαρότητα της κρίσης δημιούργησαν κοινωνικά προβλήματα ανά την Ευρώπη και ιδιαίτερα στις χώρες που εφαρμόζουν προγράμματα προσαρμογής.

Τα σημάδια οικονομικής βελτίωσης πρέπει επομένως να εκληφθούν ως ενθάρρυνση για την αποφασιστική συνέχιση των προσπαθειών, για την αποφυγή κινδύνων υποχώρησης, επανάπαυσης ή «μεταρρυθμιστικής κόπωσης». Η μεγαλύτερη πρόκληση σήμερα είναι να συνεχισθούν οι μεταρρυθμίσεις για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και να εξασφαλισθεί διαρκής ανάκαμψη. Η βαθμιαία ανάκαμψη θα στηρίξει την εγχώρια ζήτηση, η οποία αναμένεται ότι θα αποτελέσει την κύρια κινητήρια αναπτυξιακή δύναμη. Θέματα δικαιοσύνης

¹ Το παράρτημα 1 περιέχει ανασκόπηση των ειδικών συστάσεων ανά χώρα που εξέδωσε η ΕΕ τον Ιούλιο του 2013. Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

² http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2013_autumn_forecast_el.htm

³ COM(2013)790.

⁴ Σχέδιο της κοινής έκθεσης για την απασχόληση, COM(2013) 801.

και διαφάνειας σε ό,τι αφορά τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν θα είναι ουσιώδους σημασίας για να εξασφαλισθεί διάρκεια στα επιτεύγματα, την αποτελεσματικότητα και την ευρεία αποδοχή των προσπαθειών σε εθνική και ευρωπαϊκή κλίμακα.

Δεύτερον, η παρούσα Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης δημοσιεύεται ταυτόχρονα με την πλήρη εφαρμογή, για πρώτη φορά, των νέων κανόνων περί συντονισμού των δημοσιονομικών πολιτικών στη ζώνη του ευρώ. Στα μέσα Οκτωβρίου, όλα τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, εξαιρουμένων όσων εφαρμόζουν προγράμματα μακροοικονομικής προσαρμογής, έπρεπε να υποβάλουν σχέδια των προϋπολογισμών τους για το επόμενο έτος. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι να εξετάσει εάν τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να επιτύχουν τους στόχους που έχουν συμφωνηθεί σε επίπεδο ΕΕ, πριν οριστικοποιηθούν οι προϋπολογισμοί σε εθνικό επίπεδο. Η λεπτομερής αξιολόγησή τους από την Επιτροπή θα δημοσιευθεί σύντομα.

Παράλληλα με την εν λόγω ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, σημειώνεται πρόοδος στις συζητήσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), όπως συνιστάται στο σχέδιο στρατηγικής της Επιτροπής για μια βαθιά και ουσιαστική ΟΝΕ⁵ και στην έκθεση των τεσσάρων προέδρων με τίτλο «Προς μια ουσιαστική Οικονομική και Νομισματική Ένωση»⁶. Η καθιέρωση τραπεζικής ένωσης, η οποία θα στηρίζεται σε δέσμη ενιαίων ισχυρών ενωσιακών κανόνων και σε πιο αποτελεσματικό καθεστώς εποπτείας και εξυγίανσης των τραπεζών, θα είναι αποφασιστικής σημασίας για την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην Ευρώπη. Η Επιτροπή έχει υποβάλει επίσης προτάσεις για να ενισχυθεί η κοινωνική διάσταση της ΟΝΕ⁷ και δημοσίευσε συμβουλευτικές ανακοινώσεις για τον εκ των προτέρων συντονισμό των σχεδίων για μείζονες μεταρρυθμίσεις οικονομικής πολιτικής⁸ και για ένα μέσο σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας⁹.

Τρίτον, το 2014 θα είναι το πρώτο έτος εφαρμογής του νέου ευρωπαϊκού πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Εκτός από τα έργα που εκτελούνται από κοινού σε επίπεδο ΕΕ για να προωθηθεί σε πανευρωπαϊκή κλίμακα η καινοτομία και οι υποδομές, θα ενεργοποιηθούν μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ESIF) επενδυτικές δυνατότητες ύψους άνω των 400 δισεκατομμυρίων ευρώ για να προωθηθεί η ανάπτυξη και η απασχόληση σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Η Επιτροπή συζητά τις προτεραιότητες με τα κράτη μέλη και παρέχει επίσης τεχνική συνδρομή ώστε να διασφαλίσει ότι τα επιχειρησιακά προγράμματα θα είναι δυνατόν να αρχίσουν σύντομα. Τα νέα ESIF θα στηρίζουν τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και θα χρησιμοποιηθούν για να υποστηριχθούν μεταρρυθμίσεις που έχουν καθορισθεί στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις της ΕΕ. Για πρώτη φορά συγκεράζονται πολιτική και χρηματοδότηση σε ένα μέσο που μπορεί να αποτελέσει ισχυρότατο μοχλό ανάπτυξης, με την προϋπόθεση ότι τα παρεχόμενα κονδύλια θα χρησιμοποιηθούν σε τομείς προτεραιότητας.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες από κοινού, δηλαδή ο συνδυασμός του ενισχυμένου συστήματος οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, με το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ και με τις πολιτικές σε επίπεδο ΕΕ όπως η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η σύνδεση της Ευρώπης μέσω των υλικών υποδομών και η επιδίωξη του ψηφιακού θεματολογίου,

⁵ COM(2012)777.

⁶ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/el/ec/134069.pdf

⁷ COM(2013)690.

⁸ COM(2013)166.

⁹ COM(2013)165.

συντελούν στην επίτευξη πραγματικής προόδου στη διαμόρφωση βασικών όρων σε επίπεδο ΕΕ για τη μελλοντική ανάπτυξη στην Ευρώπη. Τα κράτη μέλη πρέπει να χαράξουν τις εθνικές πολιτικές τους λαμβάνοντας πλήρως υπόψη αυτά τα ενωσιακά εργαλεία. Κατά τον τρόπο αυτόν όχι μόνον θα αυξηθούν οι επενέργειες των εθνικών τους πολιτικών αλλά θα δημιουργηθούν και συνέργειες σε επίπεδο ΕΕ.

Με αυτά τα δεδομένα, η Επιτροπή κρίνει ότι είναι καίριας σημασίας να διατηρηθεί η πολιτική αντιμετώπιση που υιοθετήθηκε τα πρόσφατα έτη. Πέραν της διατήρησης των ίδιων μεσοπρόθεσμων προτεραιοτήτων με εκείνες του περασμένου έτους, η Επιτροπή προτείνει να προσαρμοσθεί η υλοποίησή τους στις μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που περιγράφηκαν προηγουμένως. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει επομένως να συνεχίσουν να εστιάζουν – και σε ορισμένες περιπτώσεις να ενισχύσουν – τις προσπάθειές τους στην επίτευξη προόδου στα ακόλουθα πέντε πεδία προτεραιότητας, με διαφορετική έμφαση όπως περιγράφεται στη συνέχεια του παρόντος εγγράφου:

- Επιδίωξη διαφοροποιημένης και φιλοαναπτυξιακής δημοσιονομικής εξυγίανσης
- Επαναφορά του δανεισμού στην οικονομία
- Προώθηση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας στο παρόν και το μέλλον
- Αντιμετώπιση της ανεργίας και των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης
- Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης.

Η ανωτέρω ιεράρχηση δεν αντιστοιχεί στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων. Όπως αποδεικνύεται στην παρούσα ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης του τρέχοντος έτους, η κύρια προτεραιότητα πλέον είναι η δημιουργία ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας. Η βασική πρόκληση είναι η επίτευξη ανάκαμψη διάρκειας.

Πριν την ανάλυση των προτεραιοτήτων αυτών, το επόμενο τμήμα πραγματεύεται τι έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και ποια είναι τα πεδία στα οποία χρειάζεται ακόμη λήψη περαιτέρω πολιτικών αποφάσεων.

2. ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, το οποίο άρχισε το 2010, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του ενισχυμένου ενωσιακού πλαισίου για τον ολοκληρωμένο συντονισμό και εποπτεία των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών. Το εν λόγω ενισχυμένο πλαίσιο βασίζεται στις διατάξεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, καθώς και στα νέα ενωσιακά εργαλεία πρόληψης και διόρθωσης των μακροοικονομικών ανισορροπιών, και καλύπτει την υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για ευφυή και βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς.

Το πλαίσιο αυτό άρχισε να αποδίδει καρπούς. Οικοδομείται στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, αναπροσαρμόστηκαν οι εθνικές διαδικασίες και τα χρονοδιαγράμματα ώστε να επιτευχθεί συντονισμός της πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ σε προβλέψιμο πλαίσιο. Το αποτέλεσμα ήταν τα κράτη μέλη να δρομολογήσουν σημαντικές μεταρρυθμίσεις, με τη διαμόρφωση κατάλληλων όρων για την επιστροφή στην ανάπτυξη. Επισυνάπτονται λεπτομέρειες για την εφαρμογή των συστάσεων ανά χώρα.

Ουσιαστική πρόοδος έχει σημειωθεί στη δημοσιονομική εξυγίανση. Τα εθνικά δημοσιονομικά πλαίσια ενισχύθηκαν αισθητά με τη σύσταση π.χ. ανεξάρτητων δημοσιονομικών φορέων και την καθιέρωση αριθμητικών δημοσιονομικών κανόνων, και εφαρμόστηκαν μεγάλες δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις μέσα σε ένα δυσχερές οικονομικό περιβάλλον. Τα μέτρα αυτά βοήθησαν στη σταθεροποίηση της αύξησης του ύψους του χρέους και βελτιώθηκε η εικόνα των χρηματοπιστωτικών αγορών για τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, με αποτέλεσμα να μειωθούν τα επιτόκια των κρατικών ομολόγων. Αυτό συνέβαλε επίσης στη διατήρηση της ακεραιότητας του κοινού νομίσματος και στη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τα κράτη μέλη έλαβαν επίσης σημαντικά μέτρα για τη μεταρρύθμιση των αγορών εργασίας και την αύξηση της αντοχής τους, την καταπολέμηση του κατακερματισμού τους και την προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Ειδική μέριμνα δόθηκε στις πολιτικές μείωσης των απαράδεκτων υψηλών ποσοστών ανεργίας των νέων. Τίθενται σε εφαρμογή εγγυήσεις για τη νεολαία ώστε να εξασφαλισθεί ότι όλοι οι νέοι κάτω των 25 ετών λαμβάνουν καλής ποιότητας προσφορά απασχόλησης, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία ή άσκηση εντός τεσσάρων μηνών από την περάτωση της επίσημης υποχρεωτικής εκπαίδευσης ή από τη στιγμή που μένουν άνεργοι. Ωστόσο, λόγω της χρονικής υστέρησης μεταξύ μεταρρυθμίσεων, οικονομικής ανάκαμψης και απόδοσης της αγοράς εργασίας, η κατάσταση στην απασχόληση θα αργήσει να βελτιωθεί.

Περισσότερες προσπάθειες χρειάζονται για τη βελτίωση της λειτουργίας και της ευελιξίας των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών, π.χ. με τον εκσυγχρονισμό των βιομηχανιών δικτύου και το περαιτέρω άνοιγμα τομέων παροχής υπηρεσιών για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας. Τα πλέον ευάλωτα κράτη μέλη έχουν θέσει σε εφαρμογή σημαντικές μεταρρυθμίσεις και σε χώρες με πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών η αύξηση των μισθών ενισχύει δυναμικά την εσωτερική ζήτηση. Σε αρκετά κράτη μέλη χρειάζεται πάντως περαιτέρω πρόοδος στην εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα βοηθήσουν στη δημιουργία των άκρως αναγκαίων επενδυτικών δυνατοτήτων που θα συντελέσουν στη μεταφορά πόρων προς την παραγωγή εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών, θα αυξήσουν την εξωτερική ανταγωνιστικότητα και θα τονώσουν την παραγωγικότητα. Σε ορισμένα λιγότερο ευάλωτα κράτη μέλη, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες ήταν πιο αργές ή ακόμη καθυστέρησαν και υπήρξαν λιγότερο φιλόδοξες. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά προϊόντων, οι οποίες θα μπορούσαν να βελτιώσουν τον ανταγωνισμό σε μη εμπορεύσιμους τομείς, να δώσουν κίνητρα για επενδύσεις και να διευκολύνουν την ανακατανομή πόρων σε μη εμπορεύσιμους τομείς.

Γενικότερα, σε ό,τι αφορά την εμβάθυνση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ως διαδικασία, υπάρχουν ορισμένα πεδία στα οποία χρειάζονται περαιτέρω βελτιώσεις, εφόσον επιδιώκεται πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού της νέας οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Τα πεδία αυτά περιλαμβάνουν:

- Μεγαλύτερη συμμετοχή σε εθνικό επίπεδο. Η χάραξη εθνικής πολιτικής αλλάζει με τη νέα οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ. Στις εθνικές διεργασίες χρειάζεται να ληφθεί υπόψη αυτή η εξέλιξη, μεταξύ άλλων και με την ενίσχυση των αλληλεπιδράσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε πολλά κράτη μέλη υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων, των κοινωνικών εταίρων και των πολιτών στη διαδικασία ώστε να εξασφαλισθεί η κατανόηση και η αποδοχή των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων

από τους πολίτες. Η Επιτροπή συνεχίζει να συνιστά τη συζήτηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων και των προγραμμάτων σταθερότητας ή σύγκλισης με τα εθνικά κοινοβούλια και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως τους κοινωνικούς εταίρους και τους τοπικούς φορείς.

- Στενότερος συντονισμός μεταξύ των μελών της ζώνης του ευρώ. Ο επείγων χαρακτήρας της κρίσης και η πίεση χρόνου δεν επέτρεψαν μέχρι σήμερα στη ζώνη του ευρώ να στραφεί από τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις στην εξέταση μέτρων πολιτικής και μεταρρυθμίσεων που είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία του κοινού νομίσματος συνολικά. Όσο θα βελτιώνεται η οικονομία, πρέπει να αφιερώνεται περισσότερος χρόνος για τον εκ των προτέρων συντονισμό καίριων οικονομικών πολιτικών στη ζώνη του ευρώ. Στην παρούσα Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης προσδιορίζονται θέματα σχετικά με την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, αδυναμίες στις αγορές εργασίας και προϊόντων που πρέπει να αντιμετωπισθούν με σφαιρικό τρόπο από τη ζώνη του ευρώ – η εξάλειψη των δυσκαμψιών σε ορισμένα κράτη μέλη μπορεί να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για αυτά αλλά και για όλα τα άλλα κράτη μέλη.
- Καλύτερη εφαρμογή των ειδικών συστάσεων ανά χώρα. Τα κράτη μέλη είναι αρμόδια να αποφασίζουν το μίγμα πολιτικής που αρμόζει περισσότερο στα εθνικά τους συστήματα, ταυτόχρονα όμως πρέπει, ιδίως τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, να λαμβάνουν αποφάσεις πολιτικής που αντιπροσωπεύουν καλύτερα τα ευρύτερα συμφέροντα των υπολοίπων κρατών μελών της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν την ευθύνη να συνειδητοποιήσουν ότι αποφάσεις που λαμβάνονται σε άλλες χώρες είναι θέμα κοινού ενδιαφέροντος και να συμμετέχουν ανοικτά στην πολυμερή λήψη αποφάσεων μέσα στα υπάρχοντα θεσμικά πλαίσια. Στο σχέδιο στρατηγικής για την ONE¹⁰ και στη σχετική της ανακοίνωση¹¹, η Επιτροπή παρέθεσε ιδέες για τον τρόπο με τον οποίο οι οιονεί συμβατικές ρυθμίσεις σε συνδυασμό με τη χρηματοδότηση για τη στήριξη της εφαρμογής καίριων μεταρρυθμίσεων, μπορούν να παρέχουν ισχυρότερα κίνητρα εφαρμογής. Προτείνεται, μετά την έγκριση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων, ιδίως για τις χώρες εκείνες που βρίσκονται σε διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών (MIP), τα κράτη μέλη να υποβάλουν προτάσεις για συμβατικές ρυθμίσεις. Οι εν λόγω προτάσεις θα υποβληθούν εθελοντικά με βάση το προληπτικό σκέλος της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών και θα είναι υποχρεωτικές με βάση το διορθωτικό σκέλος (εφόσον αντιπροσωπεύουν σχέδιο διορθωτικής δράσης σύμφωνα με τον κανονισμό 1176/2011). Η Επιτροπή πρότεινε επίσης οι συμβατικές ρυθμίσεις να συνοδεύονται από οικονομική συνδρομή, ώστε τα κράτη μέλη να είναι σε θέση να τις εφαρμόσουν ταχύτερα και διεξοδικότερα σε σύγκριση με τις δυνατότητες που θα είχαν χωρίς πρόσθετη οικονομική συνδρομή.

Η Επιτροπή κρίνει ότι ήλθε πλέον η ώρα να αντιμετωπισθούν τα τρία πεδία που περιγράφηκαν προηγουμένως, ώστε να αυξηθεί ακόμη περισσότερο η αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων οικονομικής διακυβέρνησης. Στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Οκτώβριο του 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε να ασχοληθεί και πάλι με ορισμένα από τα θέματα αυτά στη σύνοδο του Δεκεμβρίου του 2013. Η Επιτροπή θα

¹⁰ COM(2012)777.

¹¹ COM(2013)165.

παράσχει τη συνδρομή της στη σύνοδο αυτή υπό μορφή αρχών επί των οποίων είναι δυνατόν να υπάρξει συμφωνία για να διατυπωθούν στη συνέχεια το 2014.

3. ΑΣΚΗΣΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ, ΦΙΛΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η πρόοδος όσον αφορά τη δημοσιονομική εξυγίανση είναι ορατή συν τω χρόνω. Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν ότι τα δημοσιονομικά ελλείμματα μειώνονται στην ΕΕ από 6,9% του ΑΕΠ το 2009 σε 3,5% το 2013. Από διαρθρωτική άποψη - λαμβάνοντας υπόψη τις κυκλικές αλλαγές στην οικονομική κατάσταση, μη συνυπολογιζόμενων έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων - η πρόοδος σε σχέση με το προηγούμενο έτος είναι της τάξης του 0,6% του ΑΕΠ. Επιπλέον, τα επίπεδα χρέους αναμένεται να κορυφωθούν το 2014 και να αρχίσουν να μειώνονται από το 2015. Τούτο, σε συνδυασμό με άλλα μέτρα πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, μείωσε την πίεση στις αγορές κρατικών ομολόγων, σημαίνει δε σε πολλές περιπτώσεις ότι ο ρυθμός εξυγίανσης μπορεί να μετριαστεί. Η δημιουργία δημοσιονομικού περιθωρίου για ελιγμούς είναι επίσης απαραίτητη ενόψει της αύξησης στα κόστη που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού της Ευρώπης.

Η πρόοδος της εξυγίανσης είναι ορατή σε επίπεδο κρατών μελών. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη επιτύχει υγιείς δημοσιονομικές θέσεις. Συγχρόνως, μετά από τη Λετονία, προ ενός έτους και πλέον, και η Ιρλανδία αναμένεται να βγει από το πρόγραμμα προσαρμογής τον Δεκέμβριο του 2013, η Ισπανία θα ολοκληρώσει το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης των τραπεζών στις αρχές του 2014 και η Πορτογαλία θα ολοκληρώσει το πρόγραμμα προσαρμογής στα μέσα του 2014. Τα παραδείγματα αυτά δείχνουν ότι τα κατάλληλα στοχοθετημένα προγράμματα συνδρομής μπορούν να βοηθήσουν τις χώρες να επιστρέψουν με επιτυχία στις αγορές και να ανταποκριθούν στις χρηματοδοτικές τους ανάγκες.

Παρά την πρόοδο όσον αφορά την επιστροφή σε υγιή δημόσια οικονομικά, το χρέος στα περισσότερα κράτη μέλη παραμένει υψηλό. Για το λόγο αυτό είναι ζωτικής σημασίας να μην υπάρξει απόκλιση από τη φιλική προς την ανάπτυξη και διαφοροποιημένη στρατηγική δημοσιονομικής εξυγίανσης που πρεσβεύει η Επιτροπή. Εφόσον οι εναπομένουσες ανάγκες εξυγίανσης είναι πλέον χαμηλές, ο αρνητικός αντίκτυπος για την ανάπτυξη αναμένεται επίσης μειωμένος. Η εν γένει βελτιωμένη δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση, η οποία αμβλύνει τον επείγοντα χαρακτήρα των μέτρων πολιτικής, θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να σχεδιάσουν καλύτερα προγράμματα εξυγίανσης και να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα και τη σύνθεσή τους, καθώς και στην επίδραση της δημοσιονομικής πολιτικής στην ανάπτυξη, στην αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα και στην κοινωνική δικαιοσύνη. Η εξυγίανση μέσω της περικοπής των δαπανών πρέπει μεν να προτιμάται, θα πρέπει εν τούτοις να επικεντρώνεται σε ένα εν γένει αποτελεσματικό και φιλικό προς την ανάπτυξη μείγμα μέτρων τόσο από πλευράς δαπανών όσο και από πλευράς εσόδων. Επιπλέον, τα μέτρα εξυγίανσης πρέπει να συμπληρώνονται από περαιτέρω μέτρα υπέρ του αναπτυξιακού δυναμικού, καθώς τα ισχυρά οικονομικά θεμελιώδη μεγέθη είναι απαραίτητα για την υποστήριξη της δημοσιονομικής βιωσιμότητας.

Για χώρες με σχετικά υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, οι μειώσεις των δαπανών ή η διεύρυνση της φορολογικής βάσης και η εξάλειψη άστοχων απαλλαγών, αντί της αύξησης των φόρων, αποτελούν αποτελεσματικούς τρόπους διασφάλισης των δημοσίων οικονομικών χωρίς παρεμπόδιση του δυναμικού ανάπτυξης. Για τα κράτη μέλη με μεγαλύτερο περιθώριο δημοσιονομικών ελιγμών, η Επιτροπή συνιστά μέτρα για την τόνωση των ιδιωτικών

επενδύσεων και της κατανάλωσης, καθώς και αναπτυξιακών δημόσιων επενδύσεων, χωρίς παρέκκλιση από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Τέτοια μέτρα περιλαμβάνουν π.χ. αποδοτικότερες δημόσιες δαπάνες, μεταξύ άλλων μέσω εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης, δίνοντας προτεραιότητα σε δημόσιες δαπάνες που ενισχύουν το δυναμικό οικονομικής ανάπτυξης, σε περικοπές φόρων και σε μειώσεις των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Τούτο θα βοηθήσει και στην αποκατάσταση της ισορροπίας της οικονομίας της ΕΕ.

Όσον αφορά τις δαπάνες, τα κράτη μέλη πρέπει να εξεύρουν τρόπους προστασίας ή προώθησης μακροπρόθεσμων επενδύσεων στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας, της ενέργειας και της δράσης για το κλίμα. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στη διατήρηση ή την ενίσχυση της κάλυψης και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών απασχόλησης και των δραστήριων πολιτικών για την αγορά εργασίας, όπως π.χ. η κατάρτιση ανέργων και τα συστήματα Εγγυήσεων για την Νεολαία. Συγχρόνως υφίσταται μία διαδεδομένη ανάγκη ενδυνάμωσης της αποτελεσματικότητας και της χρηματοδοτικής βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ιδίως του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και του συνταξιοδοτικού συστήματος, με παράλληλη ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους και της επάρκειάς τους όσον αφορά την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και τη διασφάλιση ουσιαστικών δικτύων κοινωνικής ασφάλειας. Σε πολλές χώρες, οι μεταρρυθμίσεις του συνταξιοδοτικού συστήματος πρέπει να συμπληρώνονται με τη συστηματικότερη σύνδεση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής.

Όσον αφορά τα έσοδα, τα επίπεδα των φόρων αυξήθηκαν ως αποτέλεσμα της κρίσης. Τα φορολογικά συστήματα πρέπει να σχεδιαστούν εκ νέου διευρύνοντας τις φορολογικές βάσεις και μετατοπίζοντας το φορολογικό βάρος από την εργασία σε φορολογικές βάσεις που συνδέονται με την κατανάλωση, την ιδιοκτησία και τη ρύπανση. Οι περιβαλλοντικά επιζήμιες επιδοτήσεις πρέπει να μειωθούν. Η φορολογική συμμόρφωση πρέπει επίσης να βελτιωθεί, μέσω καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, συντονισμένης δράσης κατά του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και των φορολογικών παραδείσων, διασφαλίζοντας αποτελεσματικότερη φορολογική διοίκηση και απλουστεύοντας τις διαδικασίες φορολογικής συμμόρφωσης.

Η αξιολόγηση των σχεδίων εθνικών δημοσιονομικών προγραμμάτων για το 2014 από την Επιτροπή επιβεβαιώνει την αποφασιστικότητα των κρατών μελών να διατηρήσουν το ρυθμό δημοσιονομικής εξυγίανσης, ευθυγραμμιζόμενα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Είναι επίσης ενθαρρυντικό ότι, ως μέρος των νέων κανόνων της ΕΕ, τα εθνικά δημοσιονομικά πλαίσια έχουν ενισχυθεί, οι δε οικονομικές προγνώσεις και τα δημοσιονομικά στοιχεία υπόκεινται πλέον σε ανεξάρτητες αξιολογήσεις. Ως αποτέλεσμα, οι προγνώσεις των κρατών μελών εναρμονίζονται περισσότερο με τις αντίστοιχες της Επιτροπής και των διεθνών οργανισμών όπως το ΔΝΤ και ο ΟΟΣΑ. Τούτο ενισχύει την αξιοπιστία και τη διαφάνεια της λήψης αποφάσεων σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών.

Η Επιτροπή έχει ορίσει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

Η δημοσιονομική εξυγίανση πρέπει να αποτελεί ένα φιλικό προς την ανάπτυξη μείγμα μέτρων τόσο από πλευράς δαπανών όσο και από πλευράς εσόδων, μέσω μεγαλύτερης έμφασης στην ποιότητα των δημοσίων δαπανών και στον εκσυγχρονισμό όλων των επιπέδων δημόσιας διοίκησης. Όπου το περιθώριο δημοσιονομικών ελιγμών είναι

μεγαλύτερο, πρέπει να τονώνονται οι ιδιωτικές επενδύσεις και η κατανάλωση, π.χ. με περικοπές φόρων και μειώσεις των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Πρέπει να προστατεύονται οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας, της ενέργειας και της δράσης για το κλίμα και να λαμβάνεται μέριμνα για τις ανάγκες των πλέον ευπαθών ομάδων της κοινωνίας μας.

Τα φορολογικά συστήματα πρέπει γίνουν πιο φιλοαναπτυξιακά, π.χ. μετατοπίζοντας το φορολογικό βάρος από την εργασία σε φορολογικές βάσεις που συνδέονται με την κατανάλωση, την ιδιοκτησία και την καταπολέμηση της ρύπανσης.

4. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τα σημάδια βελτίωσης των χρηματοοικονομικών συνθηκών που ανιχνεύθηκαν το περασμένο έτος έγιναν πιο σταθερά και οι χρηματοπιστωτικές αγορές απεδείχθησαν σχετικά εύρωστες. Εν τούτοις, κίνδυνοι παραμένουν και οι όροι δανειοδότησης των επιχειρήσεων απέχουν μακράν από την ομαλοποίηση.

Επιπλέον, η κατάτμηση των χρηματοπιστωτικών αγορών οδήγησε σε μεγάλη απόκλιση των επιτοκίων δανεισμού σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά ανά την ΕΕ· τα επιτόκια σε ορισμένα κράτη μέλη είναι διπλάσια σε σχέση με άλλα κράτη και οι όγκοι δανεισμού και οι δυνατότητες χρηματοδότησης διαφέρουν σημαντικά για τους υποψήφιους δανειστές από τόπο σε τόπο. Σύμφωνα με έρευνα της ΕΚΤ¹² για την πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση, 85% των γερμανικών ΜΜΕ που ζήτησαν δάνειο στο β' εξάμηνο του 2012, έλαβαν το ποσό που ζήτησαν, ενώ στις νοτιοευρωπαϊκές χώρες το αντίστοιχο ποσοστό ήταν κατά τι ανώτερο του 40% στη δε Ελλάδα μόλις 25%. Τέτοιες διαφορές πρόσβασης στη χρηματοδότηση μπορούν να ερμηνευτούν μόνο βάσει των διαφορών στις οικονομικές συνθήκες.

Η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του τραπεζικού τομέα όσον αφορά τη χρηματοδότηση παραγωγικών δραστηριοτήτων είναι ζωτική για την υποστήριξη της οικονομικής ανάκαμψης. Πολλά έχουν ήδη γίνει για τη βελτίωση της ρύθμισης και της εποπτείας των τραπεζών· οι ίδιες οι τράπεζες ενήργησαν για την αναδιάρθρωση των ισολογισμών τους και την άντληση κεφαλαίων ώστε να συμμορφωθούν με τα νέα πρότυπα.¹³ Εν τούτοις, η συνεχιζόμενη διαδικασία βελτίωσης όσον αφορά την εξυγίανση των ισολογισμών στον τραπεζικό τομέα, που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, εξηγεί εν μέρει την πιο περιορισμένη ικανότητα της Ευρώπης να ανακάμψει μετά την κρίση. Κατά τη διαδικασία εξυγίανσης των ισολογισμών, εναπόκειται στις τράπεζες να βρουν λύσεις από τον ιδιωτικό τομέα, ενώ η πρόσβαση σε δημόσιους πόρους είναι η ύστατη λύση. Στο πλαίσιο αυτό, οι νέες κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις προβλέπουν το ενδεδειγμένο επίπεδο επιμερισμού των βαρών με τους μετόχους των τραπεζών όταν οι τράπεζες πρόκειται να ανακεφαλοποιηθούν με δημόσια μέσα.

¹² Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2013), «Έρευνα για την πρόσβαση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση στην ευρωζώνη (Οκτώβριος 2012 - Μάρτιος 2013)».

¹³ Πρβ. οδηγία 2013/36/ΕΕ και κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013, ΕΕ L 176, της 27.6.2013.

Σε επίπεδο ΕΕ ελήφθησαν σημαντικά και απαραίτητα μέτρα για τον καθορισμό του κατάλληλου πλαισίου όρων και την αποκατάσταση της χορήγησης δανείων στην οικονομία. Η ολοκλήρωση μιας πλήρως αναπτυγμένης τραπεζικής ένωσης αποτελεί το κλειδί της απάντησης της ΕΕ. Είναι ουσιώδες, όχι μόνο για τη σταθερότητα της ευρωζώνης αλλά και για τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, να ξεπεραστεί η αυξανόμενη κατάτμηση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η πρόσφατη συμφωνία για τον ενιαίο μηχανισμό εποπτείας για τις τράπεζες ήταν ένα σημαντικό πρώτο βήμα προς την Τραπεζική Ένωση. Είναι ουσιώδες να γίνει το επόμενο βήμα μέσω συμφωνίας για ενιαίο μηχανισμό και ταμείο εξυγίανσης. Για την προπαρασκευή της μεταβίβασης εποπτικής εντολής στην ΕΚΤ, ξεκίνησε ενδελεχής αξιολόγηση για την ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά την ευρωστία των ισολογισμών των τραπεζών, τον εντοπισμό και τη διόρθωση τυχόν υπόλοιπων αδυναμιών, με στόχο τη βελτίωση της εμπιστοσύνης της αγοράς. Τούτο αναμένεται να επιταχύνει τη διαδικασία εξυγίανσης των ισολογισμών και να δημιουργήσει τις συνθήκες ισχυρής και βιώσιμης επανεκκίνησης του δανεισμού. Πέρα από τον τραπεζικό τομέα, νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε πολλά κράτη μέλη παραμένουν υπερχρεωμένα ως αποτέλεσμα της κρίσης και πρέπει να ολοκληρώσουν της κάλυψη της χρηματοοικονομικής απομόχλευσής τους.

Ελήφθησαν ειδικά μέτρα σε επίπεδο ΕΕ για να διευκολυνθεί η πρόσβαση ΜΜΕ στη χρηματοδότηση¹⁴. Με την υποστήριξη των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων, το ποσό της διαθέσιμης χρηματοδότησης από τα μέσα χρηματοδότησης που βασίζονται στη μόχλευση αναμένεται να διπλασιαστεί κατά μέσον όρο για την περίοδο 2014-2020 σε σχέση με την περίοδο 2007-2013, βοηθώντας ιδίως χώρες όπου οι όροι χρηματοδότησης παραμένουν αυστηροί. Επιπλέον, η Επιτροπή και η ΕΤΕπ συνεργάζονται για τη διεύρυνση των κοινών χρηματοδοτικών μέσων επιμερισμού του κινδύνου για τη μόχλευση επενδύσεων υπέρ των ΜΜΕ από τον ιδιωτικό τομέα και τις κεφαλαιαγορές· τούτο αναμένεται να λειτουργήσει τον Ιανουάριο του 2014.

Οι προτεραιότητες σε εθνικό επίπεδο θα διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Η στενότερη παρακολούθηση του ιδιωτικού χρέους και των συναφών χρηματοπιστωτικών κινδύνων, όπως οι φούσκες ακινήτων, είναι απαραίτητη σε ορισμένες χώρες. Τούτο περιλαμβάνει τη μείωση της στρέβλωσης της φορολογίας των εταιρειών προς τη χρηματοδότηση του χρέους και την επανεξέταση πτυχών των φορολογικών συστημάτων που αυξάνουν τη στρέβλωση του χρέους των νοικοκυριών, κατά κανόνα μέσω φορολογικών ελαφρύνσεων για τις υποθήκες, καθώς και τη βελτίωση των συστημάτων αφερεγγυότητας εταιρειών και φυσικών προσώπων.¹⁵ Πρέπει να προωθηθούν νέες μορφές χρηματοδότησης, εναλλακτικές σε σχέση με την

¹⁴ Ορισμένα πρόσφατα ή επικείμενα νομοθετικά μέτρα της ΕΕ θα βοηθήσουν επίσης τις ΜΜΕ να αποκτήσουν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης ανά την Ευρώπη: ο κανονισμός για τις ευρωπαϊκές εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου, που ισχύει από τον Ιούλιο του 2012, θα διευκολύνει τη διασυνοριακή συγκέντρωση κεφαλαίων και τη δημιουργία πραγματικής εσωτερικής αγοράς επιχειρηματικού κεφαλαίου· η προτεινόμενη οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, η οποία αναμένεται να συμβάλει στην ανάπτυξη χρηματιστηριακών αγορών ειδικευμένων σε ΜΜΕ, και η πρόταση τροποποίησης της οδηγίας για τη διαφάνεια, η οποία θα παρέχει καλύτερη ενημέρωση για εισηγμένες εταιρείες, θα καταστήσουν τις ΜΜΕ ελκυστικότερες στους επενδυτές· η μετάβαση στον ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ (SEPA) από 1ης Φεβρουαρίου 2014, που θα καλύψει τις περισσότερες μεταφορές πιστώσεων και άμεσες χρεώσεις, θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των συστημάτων πληρωμών στην ευρωζώνη.

¹⁵ Τα ζητήματα αυτά καλύπτονται στις επιμέρους ειδικές ανά χώρα συστάσεις και, εάν είναι απαραίτητο, στην έκθεση για τον μηχανισμό επαγρύπνησης.

τραπεζική χρηματοδότηση, όπως μέσα επιχειρηματικού κεφαλαίου, ανάπτυξη ομολόγων MME και εναλλακτικές χρηματιστηριακές αγορές¹⁶.

Η Επιτροπή έχει ορίσει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

Αναδιάρθρωση και εξυγίανση των τραπεζών· τούτο περιλαμβάνει την ταχεία έγκριση και υλοποίηση της Τραπεζικής Ένωσης και ενδυνάμωση της ικανότητας των τραπεζών να διαχειρίζονται κινδύνους σύμφωνα με τους νέους κανόνες περί κεφαλαιακών απαιτήσεων και προετοιμασία για τους ελέγχους ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων και της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests).

Επεξεργασία εναλλακτικών λύσεων έναντι της χρηματοδότησης από τράπεζες, όπως μέσα επιχειρηματικού κεφαλαίου, ανάπτυξη ομολόγων MME και εναλλακτικές χρηματιστηριακές αγορές.

Στενή παρακολούθηση των επιπέδων του ιδιωτικού χρέους και των συναφών χρηματοπιστωτικών κινδύνων, όπως οι φούσκες ακινήτων, και του αντικτύπου των συστημάτων αφερεγγυότητας φυσικών προσώπων και εταιρειών, όπου είναι απαραίτητο. Τούτο περιλαμβάνει επίσης συστήματα που δημιουργούν στρέβλωση της φορολογίας προς τη χρηματοδότηση του χρέους.

5. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Η κρίση έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές αναδιαρθρώσεις ανά την Ευρώπη. Ενώ το υπερβολικό χρέος των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών μειώνεται και οι συντελεστές παραγωγής μετακινούνται προς πιο παραγωγικούς τομείς της οικονομίας, η ανάπτυξη επιστρέφει. Αλλά και η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης μετατοπίζεται από την εξωτερική στην εσωτερική ζήτηση. Συγχρόνως καθίσταται σαφές ότι η σύνθεσή της θα είναι - και χρειάζεται να είναι - διαφορετική σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία ή και πενταετία. Επιπλέον η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογική πρόοδος προκαλούν περαιτέρω αλλαγές. Η ανάκαμψη στην Ευρώπη δεν σημαίνει επιστροφή στη συνήθη πρακτική· σημαίνει εξεύρεση νέων πηγών ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας μακροπρόθεσμα, με δραστηριότητες υψηλής έντασης γνώσης και υψηλής παραγωγικότητας για την οικονομία μας. Τούτο καθίσταται εμφανές με την αυξανόμενη ενσωμάτωση των βιομηχανιών της ΕΕ σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας που θα συμβάλουν στην ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής βιομηχανικής βάσης και που απαιτούν ανοικτές και διασυνδεδεμένες αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία και εργατικό δυναμικό με κατάλληλες δεξιότητες.

Σήμερα η οικονομική ανάπτυξη, σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών, εμποδίζεται από το υψηλό επίπεδο ιδιωτικού χρέους. Τούτο σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις δεν έχουν περιθώρια επένδυσης σε παραγωγικές δραστηριότητες και ότι οι καταναλωτές περιορίζονται σε ό,τι μπορούν να αγοράσουν. Οι αγκυλώσεις στις αγορές προϊόντων και εργασίας έχουν εμποδίσει την προσαρμογή της ανταγωνιστικότητας, τον αποτελεσματικό καταμερισμό των πόρων και

¹⁶ Αναλυτικές προτάσεις διατυπώθηκαν από την Επιτροπή στην Πράσινη Βίβλο της για τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση της ευρωπαϊκής οικονομίας (COM(2013)150 της 25ης Μαρτίου 2013).

την αύξηση της παραγωγικότητας, εξηγούν δε εν μέρει την απόκλιση στους δυνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης των διαφόρων κρατών μελών.

Σημαντική αλλαγή σημειώνεται σε χώρες που έχουν ξεκινήσει βαθιές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, με σημάδια αρχόμενης μετατόπισης οικονομικών δραστηριοτήτων από μη εμπορεύσιμους τομείς προς τους εμπορεύσιμους, ιδιαίτερα στα κράτη μέλη που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το μέσο της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Τούτο καταδεικνύει η αύξηση των εξαγωγών και η μείωση των ελλειμμάτων τρεχουσών συναλλαγών σε αρκετές χώρες. Οι τάσεις αυτές υποστηρίχθηκαν από προσαρμογές του κόστους εργασίας, ως τμήμα ευρύτερης στρατηγικής για την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας της οικονομίας. Η βελτίωση των εξαγωγών των επιμέρους χωρών υποστηρίζεται επίσης από φιλόδοξη εμπορική πολιτική σε επίπεδο ΕΕ.

Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις ορίζουν σειρά μεταρρυθμίσεων προτεραιότητας για κάθε κράτος μέλος στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη διαφορετικής αλληλουχίας των μεταρρυθμίσεων ανάλογα με την κατάσταση σε κάθε χώρα, και τονίζουν την ανάγκη ανοικτών αγορών υπηρεσιών, π.χ. μέσω ελέγχου των κανονιστικών περιορισμών, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών πρόσβασης στα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας έως το 2014 θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη μείωση του ενεργειακού κόστους και στη βελτίωση της αποδοτικότητας των καθεστώτων στήριξης της ανανεώσιμης ενέργειας. Υπάρχει περιθώριο βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των βιομηχανιών δικτύου και τόνωσης της έρευνας και καινοτομίας. Η βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων και η μείωση της εξάρτησης της ΕΕ από εξωτερικές πηγές ενέργειας πρέπει να αποτελεί τμήμα της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ. Υφίστανται διαφορές μεταξύ κρατών μελών, π.χ. στη διαχείριση αποβλήτων και υδάτων, που εμποδίζουν το σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης της πράσινης οικονομίας. Ορισμένες από τις εν λόγω μεταρρυθμίσεις μπορεί να χρειαστούν καιρό μέχρι να παράξουν αποτελέσματα, ωστόσο είναι καίριας σημασίας για την υποστήριξη της ανάκαμψης και την τόνωση του αναπτυξιακού δυναμικού της ΕΕ.

Ο αντίκτυπος των εν λόγω μεταρρυθμίσεων επωφελείται σημαντικά από τις οικονομίες κλίμακας της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, με την υποστήριξη καλύτερων φυσικών και ψηφιακών συνδέσεων και επαρκούς προστασίας δεδομένων¹⁷ ανά την ευρωπαϊκή ήπειρο. Το έργο που επιτελείται αφορά διάφορους άξονες εργασίας¹⁸: η φιλόδοξη εφαρμογή της οδηγίας για τις υπηρεσίες αναμένεται να τονώσει την εγχώρια και διασυνοριακή προσφορά και ζήτηση· οι προτάσεις της Επιτροπής για μεγαλύτερη ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιών αναμένεται να εγκριθούν κατά προτεραιότητα ώστε να ενισχυθεί ο τομέας αλλά και η ανάπτυξη διαδικτυακών οικονομικών δραστηριοτήτων και να υπάρξουν δικαιότερες τιμές· η ολοκλήρωση των βασικών διαδρόμων ΔΕΔ-Μ, η ενδυνάμωση των διασυνοριακών συνδέσεων καθώς και η αναβάθμιση της υφιστάμενης υποδομής, η εξάλειψη εμποδίων πρόσβασης στην αγορά, ιδίως όσον αφορά τις σιδηροδρομικές και λιμενικές υπηρεσίες, θα βοηθήσουν στην ολοκλήρωση και την ανταγωνιστικότητα της εφοδιαστικής και των μεταφορών.

Η ευρωπαϊκή έρευνα και καινοτομία παρεμποδίζεται από την κατάτμηση και τις ακατάλληλες συνθήκες-πλαίσιο. Ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας δεν συνεργάζονται επαρκώς. Η αδυναμία μετάφρασης των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε απτά αγαθά και υπηρεσίες και η

¹⁷ Βλέπε την πρόταση της Επιτροπής περί γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων – COM(2012)11.

¹⁸ Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε την Έκθεση για την Ενιαία Αγορά που δημοσιεύεται μαζί με την Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης

αυξανόμενη αναντιστοιχία δεξιοτήτων επηρεάζουν ιδιαίτερα τους τομείς υψηλής έντασης γνώσης. Οι αρνητικές αυτές τάσεις μπορούν να αντιστραφούν εάν επιταχυνθεί η μεταρρύθμιση των εθνικών συστημάτων έρευνας σε συμφωνία με τον προτεινόμενο Ευρωπαϊκό Χώρο της Έρευνας. Συγχρόνως, νέες μορφές συνεργασίας μπορούν να βελτιώσουν την ηγετική θέση της Ευρώπης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εφαρμογή του νέου προγράμματος της Ένωσης για έρευνα και καινοτομία - «Ορίζων 2020» και των προγραμμάτων COSME θα βοηθήσει στην ανάπτυξη συμπράξεων δημόσιων-ιδιωτικών φορέων στον τομέα της E&A και θα υποστηρίξει τον εκσυγχρονισμό των εθνικών συστημάτων καινοτομίας και έρευνας.

Η Επιτροπή έχει ορίσει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

Πλήρης εφαρμογή της τρίτης δέσμης μέτρων για την ενέργεια το 2014 και βελτίωση της αποδοτικότητας των καθεστώτων ενισχύσεων για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων με βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων και υδάτων, της ανακύκλωσης και της ενεργειακής απόδοσης.

Βελτίωση της εφαρμογής της οδηγίας για τις υπηρεσίες, μεταξύ άλλων μέσω ελέγχου των περιορισμών πρόσβασης στα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα και αντικατάστασής τους, όπου είναι απαραίτητο, με λιγότερο περιοριστικούς μηχανισμούς.

Επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού των εθνικών συστημάτων έρευνας σε συμφωνία με τους στόχους του Ευρωπαϊκού Χώρου της Έρευνας.

6. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ο κοινωνικός αντίκτυπος της κρίσης εξακολουθεί να γίνεται ιδιαίτερα αισθητός. Οι δείκτες ανεργίας παραμένουν σε ιστορικό υψηλό, 11% κατά μέσον όρο στην ΕΕ (Ιούλιος 2013), με την ανεργία των νέων στο 23,4%. Οι δείκτες αυτοί διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα, κάτι που οδηγεί σε αυξανόμενη απόκλιση της ανεργίας και των κοινωνικών συνεπειών μεταξύ των κρατών μελών. Δεδομένης της χρονικής υστέρησης μεταξύ οικονομικής ανάκαμψης και επιπτώσεών της στην απασχόληση, η κατάσταση δεν αναμένεται να βελτιωθεί γρήγορα και ενδέχεται να δημιουργηθούν ανισότητες. Η κρίση έχει ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στις πιο μειονεκτούσες ομάδες και το ποσοστό ατόμων που κινδυνεύουν από τη φτώχεια στην ΕΕ αυξήθηκε φτάνοντας το 25%. Τούτο συνεπάγεται επίσης αυξανόμενο κίνδυνο διαρθρωτικής ανεργίας και αυξανόμενη έξοδο από την αγορά εργασίας, κάτι που θα μπορούσε να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο δυναμικό ανάπτυξης της ΕΕ.

Η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και ο κοινωνικός ιστός θα αργήσουν να ανακάμψουν και θα χρειαστούν τόνωση καθώς η οικονομία θα εξέρχεται από την κρίση. Άμεση προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη φιλόδοξη εφαρμογή και παρακολούθηση των μεταρρυθμίσεων στη λειτουργία της αγοράς εργασίας, ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή. Τούτο συνεπάγεται επίσης τόνωση των πηγών απασχόλησης στους αναπτυσσόμενους τομείς, διατήρηση της απασχολησιμότητας του εργατικού δυναμικού περιλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των πλέον ευπαθών ομάδων, μέσω, μεταξύ άλλων, ενεργού συμμετοχής και κατάρτισης των ανέργων και διασφάλισης της πλήρους λειτουργίας των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας.

Σε συνθήκες γήρανσης του εργατικού δυναμικού, ο μακρύτερος και ικανοποιητικότερος επαγγελματικός βίος απαιτεί κατάλληλες δεξιότητες και διά βίου μάθησης σε κατάλληλα εργασιακά περιβάλλοντα, καθώς και διευθέτηση του ζητήματος του αντικτύπου των διαφορών αμοιβών και δραστηριοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των γυναικών. Η πρόσβαση σε προσιτές υπηρεσίες μέριμνας θα βοηθήσει στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Η μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, σύμφωνα με την εθνική πρακτική και παράδοση, είναι ζωτικής σημασίας για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών λύσεων.

Πολλές σημαντικές μεταρρυθμίσεις εγκρίθηκαν από κράτη μέλη με στόχο τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας τους και την προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Ο θετικός αντίκτυπος των μεταρρυθμίσεων αυτών αναμένεται να φανεί καθώς θα βελτιώνεται το μακροοικονομικό περιβάλλον.

Για την τόνωση της απασχόλησης, πρέπει να ληφθούν μέτρα: μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας, ως τμήμα γενικότερων προσπαθειών μετατόπισης του φορολογικού βάρους, ιδιαίτερα για εργαζόμενους με χαμηλά εισοδήματα και νέους εργαζόμενους· διασφάλιση μισθολογικών εξελίξεων που να συμβαδίζουν με την παραγωγικότητα και, συνεπώς, να υποστηρίζουν τόσο την ανταγωνιστικότητα κόστους όσο και τη συνολική ζήτηση· συνέχιση του εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας για την προστασία της απασχόλησης ώστε να αντιμετωπιστεί η συνεχιζόμενη κατάπτωση της αγοράς εργασίας και να ενισχυθεί η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας. Η πράσινη οικονομία, ο ψηφιακός τομέας και οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης είναι τομείς που θα δημιουργήσουν σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης τα επόμενα χρόνια. Είναι ανάγκη να αναπτυχθούν στρατηγικά πλαίσια στα οποία οι πολιτικές για την αγορά εργασίας και τις δεξιότητες θα παίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της απασχόλησης στους εν λόγω τομείς και στην πρόβλεψη και προσαρμογή νέων μοντέλων ανάπτυξης. Η κινητικότητα των εργαζομένων, περιλαμβανομένης της διασυνοριακής, θα ωφεληθεί με την ενισχυμένη συνεργασία και με το ενδυναμωμένο δίκτυο EURES, το οποίο θα βοηθήσει τις επιχειρήσεις και όσους αναζητούν εργασία στην εξεύρεση ευκαιριών σε άλλα κράτη μέλη.

Απαιτείται επίσης δράση για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων. Η ΕΕ εξακολουθεί να υπολείπεται των στόχων της για το 2020 όσον αφορά τα επίπεδα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τη μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Επιπλέον, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, το 20% του εργατικού δυναμικού εξακολουθεί να υπολείπεται σοβαρά σε δεξιότητες, μεταξύ άλλων σε δεξιότητες ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής. Το 25% των ενηλίκων δεν έχει τις δεξιότητες που απαιτούνται για αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ. Τούτο δημιουργεί σημεία συμφόρησης και αναντιστοιχίες¹⁹ για ορισμένες θέσεις εργασίας και επαγγέλματα και γενικότερα μειώνει την ικανότητα προσαρμογής και προόδου του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας. Είναι θέμα ζωτικής σημασίας να υπάρξουν επενδύσεις στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, περιλαμβανομένης της διά βίου μάθησης, ιδιαίτερα των διττών συστημάτων μάθησης, και να διευκολυνθεί η μετάβαση από το σχολείο στην εργασία, κυρίως μέσω αύξησης της προσφοράς ποιοτικής πρακτικής άσκησης και μαθητείας. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει θεσπίσουν γρήγορα Σχέδια Υλοποίησης των Εγγυήσεων για τη Νεολαία και τα συναφή προγράμματα χρηματοδότησης (Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων και Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) πρέπει να ολοκληρωθούν το ταχύτερο δυνατό.

¹⁹ Τη στιγμή αυτή υπάρχουν 1,9 εκατ. περίπου κενές θέσεις εργασίας στην ΕΕ.

Η βελτίωση της απόδοσης της κοινωνικής προστασίας είναι απαραίτητη για την υποστήριξη της κοινωνικής αλλαγής και τη μείωση των ανισοτήτων και της φτώχειας συν τω χρόνω. Πρέπει να χαραχθούν στρατηγικές ενεργού ένταξης, που θα περιλαμβάνουν αποτελεσματική και ενδεδειγμένη εισοδηματική στήριξη, μέτρα ενεργοποίησης, μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας, περιλαμβανομένης της παιδικής φτώχειας, καθώς και ευρεία πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, όπως οι υπηρεσίες κοινωνικής ωφελείας και υγείας, η παιδική φροντίδα, η στέγαση και η παροχή ενέργειας. Η σύνδεση μεταξύ μέτρων κοινωνικής υποστήριξης και μέτρων ενεργοποίησης πρέπει να ενισχυθεί, μέσω πιο εξατομικευμένων υπηρεσιών («μονοαπευθυντικών»), οι δε προσπάθειες απλοποίησης και καλύτερης στοχοθέτησης των παροχών θα συμβάλουν στη βελτίωση της υιοθέτησης των μέτρων από τις ευάλωτες ομάδες και της αποτελεσματικότητάς τους.

Η Επιτροπή έχει ορίσει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

Επιτάχυνση των ενεργών μέτρων της αγοράς εργασίας, ιδίως: ενεργό υποστήριξη και κατάρτιση ανέργων, βελτίωση της απόδοσης των δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης και εφαρμογή Σχεδίων Υλοποίησης των Εγγυήσεων για τη Νεολαία.

Περαιτέρω μεταρρυθμιστικές προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μισθολογικές εξελίξεις συμβαδίζουν με την παραγωγικότητα και, συνεπώς, υποστηρίζουν τόσο την ανταγωνιστικότητα όσο και τη συνολική ζήτηση, να αντιμετωπιστεί η κατάτμηση της αγοράς εργασίας, ιδίως μέσω εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας για την προστασία της απασχόλησης, να υποστηριχθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας σε ταχέως αναπτυσσόμενους τομείς και να διευκολυνθεί η κινητικότητα των εργαζομένων.

Συνέχιση του εκσυγχρονισμού των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, περιλαμβανομένης της διά βίου μάθησης, της επαγγελματικής κατάρτισης και των διττών συστημάτων μάθησης.

Βελτίωση της απόδοσης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ιδίως με την στενότερη σύνδεση μεταξύ μέτρων κοινωνικής υποστήριξης και μέτρων ενεργοποίησης μέσω πρόσβασης σε πιο εξατομικευμένες υπηρεσίες («μονοαπευθυντικές»), και προσπάθειες απλοποίησης και καλύτερης στοχοθέτησης των παροχών με ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των πιο ευπαθών ομάδων.

7. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Υπό τις τρέχουσες συνθήκες, οι δημόσιες διοικήσεις σε ολόκληρη την ΕΕ αντιμετωπίζουν την πρόκληση του «να επιτύχουν περισσότερα με λιγότερους πόρους», δηλαδή να καλύψουν τις δημόσιες ανάγκες με μικρότερους προϋπολογισμούς, να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον μέσω της παροχής καλύτερων υπηρεσιών σε επιχειρήσεις και πολίτες και να προσαρμόσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες στις ανάγκες μιας περισσότερο ψηφιοποιημένης οικονομίας.

Αρκετά κράτη μέλη προσπαθούν να αυξήσουν την αποδοτικότητα μέσω της οργάνωσης των δημόσιων υπηρεσιών τους, όπως π.χ. με την βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων βαθμίδων κυβέρνησης. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν επίσης περιθώριο να ενισχύσουν το διοικητικό δυναμικό της δημόσιας διοίκησης, τον επαγγελματισμό της και την ποιότητα της διαδικασίας χάραξης πολιτικής. Η αύξηση της χρήσης ΤΠΕ και η περαιτέρω ανάπτυξη της

ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης στην Ευρώπη, όπως η ηλεκτρονική σύναψη δημοσίων συμβάσεων, μπορούν να συμβάλουν σε αύξηση της αποτελεσματικότητας και σε ελάττωση των δαπανών της τάξεως του 15-20%²⁰. Από την άποψη αυτή, η ένταξη των εθνικών κέντρων ενιαίας εξυπηρέτησης, που συστάθηκαν στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας για τις υπηρεσίες, στις υπηρεσίες της ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης αποτελεί βασικό στοιχείο για την διασυνοριακή συνεργασία. Υπάρχει περιθώριο περαιτέρω εκσυγχρονισμού των φοροεισπρακτικών και άλλων συστημάτων, π.χ. μέσω της διάθεσης προσυμπληρωμένων φορολογικών δηλώσεων, υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου και «εφάπαξ» παροχής στοιχείων από πλευράς των πολιτών προς το δημόσιο. Η καλή στοχοθέτηση της χρηματοδοτικής στήριξης, ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, μπορεί να συμβάλλει τα μέγιστα στον εκσυγχρονισμό των δημόσιων διοικήσεων. Συγχρόνως, τα κράτη μέλη πρέπει να ενισχύσουν το δυναμικό δημόσιων επενδύσεων των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών διοικήσεων ώστε να αξιοποιηθούν τα προγράμματα των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) για την περίοδο 2014-2020.

Υπάρχει περιθώριο απλούστευσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, μείωσης των διοικητικών διατυπώσεων και βελτίωσης της ποιότητας της νομοθεσίας. Εξακολουθεί επίσης να απαιτείται η θέσπιση απλούστερων κανονιστικών καθεστώτων, ιδίως για τις ΜΜΕ. Τούτο αφορά τη μείωση της πολυπλοκότητας των διαδικασιών που απαιτούνται για τη σύσταση επιχειρήσεων και της έκτασης των απαιτήσεων για την χορήγηση αδειών και δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Η βελτίωση της ποιότητας, της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας των δικαστικών συστημάτων, π.χ. μέσω της εξασφάλισης του διακανονισμού αξιώσεων μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα και του εκσυγχρονισμού των εθνικών νομοθεσιών περί αφερεγγυότητας θα συνεισέφερε πολύ στη βελτίωση των συνθηκών για τις επιχειρήσεις.

Σε επίπεδο ΕΕ, προωθούνται η απλούστευση και ο εξορθολογισμός της ενωσιακής νομοθεσίας στο πλαίσιο του εφαρμοζόμενου προγράμματος βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου (REFIT). Έχει ήδη σημειωθεί σημαντική πρόοδος ως προς αυτά. Η Επιτροπή θα δημοσιεύει σε ετήσια βάση έναν πίνακα αποτελεσμάτων REFIT με σκοπό την παρακολούθηση της προόδου και τη διευκόλυνση του διαλόγου για την καταλληλότητα του κανονιστικού πλαισίου με τα κράτη μέλη, τις επιχειρήσεις, τους κοινωνικούς εταίρους και εν γένει την κοινωνία των πολιτών. Επιπλέον, η ομαλή και συνεπής εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου, και η μετάβαση από 28 επιμέρους λύσεις σε ένα κοινό πλαίσιο, θα συμβάλει στην καλή συνεργασία μεταξύ δημοσίων διοικήσεων και θα βοηθήσει στην απλούστευση της άσκησης δραστηριότητας στην ενιαία αγορά και στην αύξηση της προβλεψιμότητας των εφαρμοστέων κανόνων. Η αύξηση της συνεργασίας μεταξύ φορολογικών διοικήσεων είναι αποφασιστικής σημασίας για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

Η Επιτροπή έχει καταλήξει στις εξής προτεραιότητες:

Περαιτέρω ανάπτυξη των υπηρεσιών ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης και αύξηση της χρήσης ΤΠΕ από τις δημόσιες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων και για τα φοροεισπρακτικά συστήματα, και για τα κέντρα ενιαίας εξυπηρέτησης που προβλέπει η οδηγία για τις υπηρεσίες.

²⁰ "Public Services Online"(«Δημόσιες επιγραμμικές υπηρεσίες»), έκθεση επισκόπησης της συγκριτικής αξιολόγησης της ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ελάττωση των γραφειοκρατικών διατυπώσεων με την εισαγωγή λιγότερο επαχθών διαδικασιών και κανονιστικών καθεστώτων.

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους επιτεύχθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την επαναφορά της Ευρώπης σε τροχιά επίτευξης μιας πιο διατηρήσιμης ανάκαμψης. Η ακεραιότητα του κοινού νομίσματος διαφυλάχθηκε, η δημοσιονομική σταθερότητα αυξήθηκε και πραγματοποιήθηκαν αποφασιστικά βήματα για την τακτοποίηση των δημόσιων οικονομικών. Οι χώρες με τις μεγαλύτερες δημοσιονομικές αδυναμίες κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες για την δρομολόγηση φιλόδοξων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, και τα πρώτα αποτελέσματα είναι ορατά. Η αύξηση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας και η βελτίωση της παραγωγικότητας με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης εξακολουθούν να αποτελούν σαφείς προτεραιότητες σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η Ετήσια Επισκόπηση για την Ανάπτυξη επιβεβαιώνει ότι συντελούνται στην Ευρώπη βαθιές αλλαγές, και μάλιστα ορισμένες φορές βαθύτερες από ό,τι φαίνεται εκ πρώτης όψεως, και ότι οι μεταρρυθμίσεις που επιτελούνται παράγουν αποτελέσματα. Από τότε που σχεδιάστηκε, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο συντονισμού των οικονομικών πολιτικών έχει αυξήσει το αίσθημα προτεραιότητας και διαφάνειας και έχει συμβάλει στον εστιασμό των εθνικών και των ευρωπαϊκών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα επέτυχε να θέσει τα θεμέλια για βαθύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών μεταξύ κρατών μελών. Η διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών συμβάλλει στην διαπίστωση εκείνων των οικονομικών εξελίξεων οι οποίες είναι επιζήμιες για μεμονωμένα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ με αποτέλεσμα αυτές να μπορούν να αντιμετωπιστούν προτού τεθούν εκτός ελέγχου. Οι ετήσιες ειδικές ανά χώρα συστάσεις εντοπίζουν τους βασικούς τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη οφείλουν να επιφέρουν τις δέουσες αλλαγές.

Είναι επίσης σαφές από την μέχρι τούδε πείρα ότι το εθνικό αίσθημα συμμετοχής στη διαδικασία αυτή (ιδίως σε σχέση με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις) πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω. Αυτό είναι σημαντικό για την δημοκρατική νομιμοποίηση του νέου συστήματος διακυβέρνησης, όπως επίσης για να διασφαλιστεί ότι στοιχεία πολιτικής επιπέδου ΕΕ λαμβάνονται εγκαίρως υπόψη στις εθνικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η ζώνη του ευρώ πρέπει επίσης να εντείνει τον συντονισμό που ασκείται σε ορισμένους βασικούς τομείς πολιτικής και να προχωρήσει πέρα από την αξιολόγηση των διμερών συστάσεων που απευθύνονται στα μέλη της. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προγραμματίζει να διεξαγάγει συζήτηση για ορισμένα από τα θέματα αυτά κατά τη σύνοδο του Δεκεμβρίου 2013. Βασισμένη στο Σχέδιο στρατηγικής για την ΟΝΕ και στις επακόλουθες ανακοινώσεις της, η Επιτροπή θα παρουσιάσει ιδέες όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω η διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Οι κατευθύνσεις που παρέχονται στην παρούσα Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης θα συζητηθούν σε επίπεδο ΕΕ για να προετοιμαστεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2014 και η επόμενη σειρά εθνικών προγραμμάτων και ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με τις εθνικές αρχές, καθώς και με τα εθνικά κοινοβούλια, άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, κοινωνικούς εταίρους και άλλους ενδιαφερόμενους με σκοπό τη δημιουργία ενός κοινού αισθήματος ευθύνης και την καθοδήγηση της προόδου ως μέρος των ευρύτερων προσπαθειών της ΕΕ, ούτως ώστε να τεθούν τα θεμέλια μιας ευφυούς,

διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να υιοθετήσουν τις προτεραιότητες που καθορίζονται στην παρούσα Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης και να επιδιώξουν την υλοποίησή τους τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2013-2014

	Δημόσια οικονομικά				Χρηματοπιστωτικός τομέας		Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις					Απασχόληση και κοινωνικές πολιτικές				
	Υγιή δημόσια οικονομικά	Συστήματα συντάξεων και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	Δημοσιονομικό πλαίσιο	Φορολογία	Τραπεζικός τομέας και πρόσβαση σε χρηματοδότηση	Στεγαστική αγορά	Δικτυακοί κλάδοι	Ανταγωνισμός στον τομέα των υπηρεσιών	Δημόσια διοίκηση και έξυπνη νομοθεσία	Ε&Α και καινοτομία	Αποδοτική ή χρήση πόρων	Συμμετοχή στην αγορά εργασίας	Ενεργητική πολιτική ή αγοράς εργασίας	Μηχανισμοί καθορισμού των μισθών	Κατάτμηση της αγοράς εργασίας	Εκπαίδευση και κατάρτιση
AT																
BE																
BG																
CZ																
DE																
DK																
EE																
ES																
FI																
FR																
HU																
IT																
LT																
LU																
LV																
MT																
NL																
PL																
RO																
SE																
SI																
SK																
UK																

Σημείωση: Ειδικές ανά χώρα συστάσεις για την περίοδο 2013-2014 που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο στις 9 Ιουλίου 2013. Η Κύπρος, η Ελλάδα, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία υποχρεούνται υλοποιήσουν δεσμεύσεις τις οποίες έχουν αναλάβει στο πλαίσιο των προγραμμάτων χρηματοδοτικής βοήθειας ΕΕ/ΔΝΤ. Περισσότερες πληροφορίες: <http://ec.europa.eu/europe2020/index>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 - ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΕ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ

Το παρόν παράρτημα παρέχει θεματική επισκόπηση της πείρας μιας τριετίας όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη εφάρμοσαν τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις σε βασικούς τομείς.

Συνολικά, πραγματοποιήθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την δημοσιονομική εξυγίανση τα τελευταία έτη, μολονότι η σύνθεση της δημοσιονομικής προσαρμογής δεν ήταν πάντοτε ευνοϊκή για την ανάπτυξη.

- Η δημοσιονομική προσαρμογή το 2013 βασιζόταν κυρίως στο σκέλος των δαπανών σε ΙΕ, ΕΛ, ΛΤ και ΡΛ. Σε ΡΛ και SK πραγματοποιήθηκαν σημαντικές περικοπές στις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων. Άλλες χώρες βασίσθηκαν σε ένα μείγμα μέτρων εξυγίανσης τόσο από το σκέλος των εσόδων όσο και από το σκέλος των δαπανών, π.χ. σε ΒΕ, ΕΣ, ΙΤ, ΡΟ και ΣΙ. Σε CZ, FR, LU, NL, ΡΤ και FΙ η προσαρμογή βασιζόταν κυρίως στο σκέλος των εσόδων.
- Στο πλαίσιο της εξυγίανσης των οικονομικών τους, τα κράτη μέλη εν γένει αύξησαν τους φορολογικούς συντελεστές (ιδίως τους κανονικούς συντελεστές ΦΠΑ), ενώ δεν είναι πολλά εκείνα που διεύρυναν τη φορολογική βάση. Οι περιβαλλοντικοί φόροι και οι φόροι ακινήτων αυξήθηκαν, αλλά εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποδοτικότητας των φόρων αυτών. Όλα τα κράτη μέλη θέσπισαν κάποια μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και βελτίωσης της φορολογικής συμμόρφωσης.
- Πολλά κράτη μέλη αύξησαν τη συνολική φορολογική επιβάρυνση (άμεση και έμμεση φορολογία, καθώς και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης). Ωστόσο, είναι θετικό ότι παρατηρούνται κάποιες φορολογικές αλλαγές, π.χ. με τις μεταρρυθμίσεις στην φορολογία ακινήτων και με την μεγαλύτερη έμφαση στην έμμεση φορολογία αντί της φορολόγησης της εργασίας.
- 23 κράτη μέλη έχουν πλέον θεσπίσει νομοθεσία για την αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης²¹. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτό συνοδεύεται από την εξίσωση των ορίων συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών (CZ, ΕΕ, ΕΛ, ΗΡ, ΙΤ, ΛΤ, ΜΤ, ΡΛ, ΣΙ, SK, UK). Σε πολλά κράτη μέλη το όριο συνταξιοδότησης συνδέθηκε με σαφή και βιώσιμο τρόπο με την μελλοντική αύξηση του προσδόκιμου ζωής (CY, DK, ΕΛ, ΙΤ, NL, SK). Τα περισσότερα έχουν επίσης λάβει μέτρα περιορισμού της πρόσβασης σε πρόωρη συνταξιοδότηση, καθώς και σε παρατεταμένες μορφές παροχών ανεργίας (π.χ. ΕΣ) ή αναπηρίας (π.χ. ΑΤ, ΒΕ, ΒΓ, DK) που χρησιμοποιούνταν ως υποκατάστατα της πρόωρης συνταξιοδότησης.

Η δύσκολη πρόσβαση σε χρηματοδότηση παραμένει ένα από τα βασικότερα εμπόδια για την ανάπτυξη, ιδίως όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

- Τα κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων στις πληρωμές ούτως ώστε να μειωθούν οι δυσχέρειες ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις. Σε ΡΤ, ΕΛ, ΕΣ και ΙΤ θεσπίσθηκαν μέτρα για την μείωση των καθυστερήσεων στις δημόσιες υπηρεσίες και την τακτοποίηση των εκκρεμών υποθέσεων.

²¹ Για μια επισκόπηση των ορίων συνταξιοδότησης στην ΕΕ βλ. COM(2013) 350.

- Μελετώνται περισσότερο διάφοροι τρόποι τιλοποίησης δανείων με σκοπό την απελευθέρωση δανειακών κεφαλαίων για ΜΜΕ. Καλό παράδειγμα στην περίπτωση αυτή αποτελεί η ES. Παράλληλα, καταβάλλονται μεγαλύτερες προσπάθειες για την ανάπτυξη μη τραπεζικής χρηματοδότησης από την αγορά, όπως π.χ. η ανάπτυξη αγοράς εταιρικών ομολόγων σε DK, EE, IT και PT.
- Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα για την ανάπτυξη ταμείων κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου. Σε CZ, DE και ES δρομολογείται η δημιουργία νέων ταμείων κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, ενώ στην PT τα υφιστάμενα ταμεία του τύπου αυτού ενοποιήθηκαν για να αυξηθεί ο αντίκτυπός τους. Εκτός αυτού, διάφορα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων EE, NL, PL και ES, προβαίνουν στη σύσταση ταμείων τύπου «fund of funds» με σκοπό να δοθεί ώθηση σε μια αγορά κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου με τη συμμετοχή πολλών ιδιωτικών αμοιβαίων κεφαλαίων.
- Η FR εξήγγειλε πενταετή φορολογική ελάφρυνση για επενδύσεις κεφαλαίου σε νεοσυσταθείσες εταιρείες. Στην DE δρομολογήθηκε ένα νέο πρόγραμμα που παρέχει επιπρόσθετα οικονομικά κίνητρα σε ιδιώτες επενδυτές για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε νέες και καινοτόμες επιχειρήσεις.

Πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών για να τονωθεί το αναπτυξιακό δυναμικό της ΕΕ.

- Ορισμένα κράτη μέλη, όπως PT, ES, IT, EL, PL, SI και CZ, έχουν αρχίσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις για το άνοιγμα και την βελτίωση της αποτελεσματικότητας του τομέα των υπηρεσιών. Υπάρχει ωστόσο σημαντικό περιθώριο για μεταρρυθμίσεις σε διάφορα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων AT, BE, DE και FR, που δεν έχουν εφαρμόσει πλήρως τις ειδικές συστάσεις που τα αφορούν στον τομέα αυτόν, και όλα τα κράτη αυτά πρέπει να ανανεώσουν τις προσπάθειές τους στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας για τις υπηρεσίες.
- Το συνολικό ύψος όλων των δημόσιων προϋπολογισμών για E&A στην ΕΕ μειώθηκε για πρώτη φορά το 2011 μετά την εκδήλωση της κρίσης και βρίσκεται πλέον σε επίπεδο κατώτερο αυτού της Κίνας. Την τελευταία διετία, ορισμένα κράτη μέλη κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες υπέρ της E&A (AT, BE, LU, HU, PL και SE), ενώ άλλα μείωσαν σημαντικά τους προϋπολογισμούς τους στον τομέα αυτόν (ES, IE, IT, MT και PT). Η πλειονότητα των κρατών μελών προέβη στην επέκταση ή στην εισαγωγή νέων φορολογικών απαλλαγών για την έρευνα και την καινοτομία με σκοπό να τονωθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις. Το κενό καινοτομίας διευρύνεται στην Ευρώπη με τις SE, DE, DK και FI να αποτελούν τις πλέον καινοτόμες οικονομίες. Ορισμένες χώρες αρχίζουν να καλύπτουν το χάσμα ((LV, SK, LT και EE) ενώ για άλλες (UK, PL, CZ, HU, PT, RO, EL, BG, MT) η απόσταση έχει μεγαλώσει συγκριτικά από το 2010.
- Όσον αφορά τις αγορές ενέργειας, 14 κράτη μέλη εξακολουθούν να υστερούν όσον αφορά την ενσωμάτωση της τρίτης δέσμης μέτρων για την ενέργεια στην εθνική τους νομοθεσία. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές επενδύσεις σε ενεργειακές υποδομές σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ωστόσο έχουν ληφθεί μέτρα για τη βελτίωση των διασυνδέσεων τόσο για το φυσικό αέριο όσο και για την ηλεκτρική ενέργεια (π.χ. διασυνδέσεις δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ PT και ES, μεταξύ UK και IE και στην περιοχή της Βαλτικής). Επιπλέον, για να περιοριστεί η κατανάλωση ενέργειας οι BG, CZ, EE, LT,

LV, RO, SK εκπονούν προγράμματα ενεργειακής απόδοσης τα οποία θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από έσοδα του συστήματος εμπορίας εκπομπών και από τα ΕΔΕΤ.

- Εμπόδια στην ανάπτυξη του τομέα σιδηροδρομικών υπηρεσιών έχουν διαπιστωθεί στα εξής κράτη μέλη: AT, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HU, IE, LU, PL, PT, SI. Αφορούν τον λογιστικό διαχωρισμό μεταξύ διαχειριστών υποδομής και σιδηροδρομικών επιχειρήσεων, την εφαρμογή τελών χρήσης σιδηροδρομικών γραμμών και θέματα διαλειτουργικότητας.

Στα περισσότερα κράτη μέλη πραγματοποιούνται σημαντικές μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας.

- Τα ανώτατα εισοδήματα φυσικών προσώπων έχουν φθάσει στο υψηλότερο επίπεδό τους σε σχέση με το 2008. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση της εργασίας έχει αυξηθεί, αλλά ορισμένα κράτη μέλη (BE, DK, FI, FR, HU, IT, NL, PT, SE) έχουν μειώσει τους φόρους επί της εργασίας για ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων. Παρατηρείται τάση αύξησης της προοδευτικότητας της φορολογίας.
- Χώρες με μεγάλες ανισορροπίες έχουν εφαρμόσει εκτενείς μεταρρυθμίσεις στο σύστημα μισθολογικής διαπραγμάτευσης ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία στις μισθολογικές αναπροσαρμογές. Την περίοδο 2007-2012, η μείωση του μοναδιαίου εργατικού κόστους έναντι των ανταγωνιστών ήταν σημαντική για χώρες όπως IE, EL, ES και PT. Οι διεξαγόμενες μεταρρυθμίσεις, ιδίως στους μηχανισμούς καθορισμού των μισθών, αναμένεται ότι θα στηρίξουν περαιτέρω την διαδικασία προσαρμογής σε χώρες όπως η EL και η ES.
- Σε ES, IT και FR άρχισαν μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας για την προστασία της απασχόλησης και την καταπολέμηση της κατάτμησης της αγοράς εργασίας. Σημαντικές μεταρρυθμίσεις έχουν αρχίσει ή εξετάζονται επίσης σε LT, NL, PL και SI.
- Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ενισχύσει και στοχοθετήσει καλύτερα τα μέτρα ALMP (ενεργητικής πολιτικής της αγοράς εργασίας) και έχουν βελτιώσει τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (BG, DE, EE, IE, EL, IT, LT, LU, SK, FI, SE, UK).
- Εντείνονται οι προσπάθειες καταπολέμησης της ανεργίας των νέων, π.χ. μέσω της θέσπισης των Εγγυήσεων για τη νεολαία. Οι συνολικές επενδύσεις για εκπαίδευση και κατάρτιση υποχώρησαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, ιδίως σε BG, EL, IT, SK και RO. Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης εξακολουθεί να αποτελεί επείγουσα προτεραιότητα σε πολλά κράτη μέλη. Ορισμένα από αυτά (CZ, SK, UK) αναπτύσσουν τη χρήση καινοτόμων χρηματοδοτικών μοντέλων βάσει επιδόσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Η δημιουργία θέσεων μαθητείας υψηλής ποιότητας και η ανάπτυξη εναλλασσόμενης επαγγελματικής κατάρτισης αποτελεί προτεραιότητα σε πολλές χώρες (EL, ES, IT, LV, PT, SK). Αρκετές χώρες έχουν αρχίσει μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν την σχολική εκπαίδευση και την προσαρμογή των προγραμμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (AT, IT, PL). Υπό το πρίσμα της αυξανόμενης ανεργίας, ιδίως της μακροπρόθεσμης, τα περισσότερα κράτη μέλη αναφέρουν μέτρα τα οποία θεσπίζουν για την αύξηση της συμμετοχής στη δια βίου μάθηση.

- Στις προσπάθειές τους να αντιμετωπίσουν το θέμα της φτώχειας, ορισμένες χώρες θεσπίζουν ή ενισχύουν μέτρα ενεργοποίησης και προβαίνουν στην μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας (LT, CY, DK, EL, HR, IT, PL και RO).

Συνολικά το επιχειρηματικό περιβάλλον εξακολουθεί να υστερεί έναντι των παγκόσμιων ανταγωνιστών μας.

- Οι σχετικές αδυναμίες παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές μεταξύ χωρών. Η σύσταση επιχείρησης είναι εύκολη στην Ιρλανδία και το ΗΒ, αλλά η επιβολή της εκτέλεσης συμβατικών όρων είναι λιγότερο εύκολη. Σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη, ο απαιτούμενος χρόνος για την διευθέτηση μιας πτώχευσης είναι σχετικά λίγος σε ΙΕ, ΒΕ, FΙ, DK, UK, AU, NL και DE, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις η προστασία των επενδυτών θεωρείται ασθενέστερη. Σε FR, ES και LU, η απόκτηση οικοδομικής άδειας είναι επαχθής, ενώ σε ES και LU η σύσταση επιχείρησης είναι περίπλοκη. Η επιβολή της εκτέλεσης συμβατικών όρων θεωρείται δαπανηρή και χρονοβόρα σε IT, EL, MT, CY και SI.
- Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, με βάση μια σειρά δεικτών, οι μετρίων επιδόσεων χώρες, καθώς και εκείνες που υστερούν, έχουν βελτιώσει πολύ το επιχειρηματικό τους περιβάλλον σε σχέση με το 2007, ενώ οι χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις σημειώνουν απώλειες ή παρουσιάζουν μόνον οριακή βελτίωση. Συμπερασματικά, παρότι εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές διαφορές, παρατηρείται σε ολόκληρη την ΕΕ μια γενικότερη τάση μείωσης της υστέρησης όσον αφορά τις επιδόσεις και τις εφαρμοζόμενες πρακτικές.